

Nr 817

Av herr Nilsson, Ferdinand, och herr Swanström, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition nr 95, angående riktlinjer för
jordbrukspolitiken m. m.*

(Lika lydande med motion nr 1022 i Andra kammaren)

Kravet på ökat tempo i fråga om jordbruksrationaliseringen rimmar dåligt med den kreditpolitik som i proposition nr 95 till årets riksdag accepterats. Kreditrestriktionerna framstår som naturligt vapen mot inflations-tendensen. Beaktas bör dock att jordbruket som en strängt prisreglerad näring redan därför knappast kan vara inflationsdrivande. Av 1960 års jordbruksutredning har förordats att i läge med skärpta krav på kreditinrättningarnas placerings- och likviditetskvoter bör jordbrukets kreditförsörjning i viss mån prioriteras. Departementschefen anser sig emellertid inte finna anledning att i fråga om jordbrukssektorn förorda att några särskilda regler i sådant syfte skall tillämpas. Sådan prioritering har hittills väsentligen förbehållits byggnadsindustrin och exportkreditgivningen.

Konsekvenserna av detta principiellt återhållsamma ställningstagande drabbar jordbruksnäringen på olika områden. Här skall särskilt uppmärksammas propositionens bedömning av i vad mån ofullständiga jordbruk skall erhålla statlig kreditgaranti.

Departementschefen anger som huvudprincip att den genom stödet avsedda åtgärden bör vara önskvärd ur allmän synpunkt, att den är samhälls-ekonomiskt motiverad samt ur företagsekonomisk synpunkt lönsam. Vid kombinerade jord- och skogsbruk bör liksom nu gäller för den särskilda rationaliseringsverksamheten i bl. a. Norrland härjämte jordbruksdelen ha sådan omfattning och effektivitet att investeringarna i den delen blir lönsamma.

I småbrukarfrågan uttalar departementschefen:

Jag anser det välbetänkt med hänsyn till att den pågående tekniska och ekonomiska utvecklingen kräver färre och större enheter inom jordbruket. Med hänsyn bl. a. härtill anser jag också att tillkomsten och fortvaron av stödjordbruk ej längre bör främjas genom ekonomiskt stöd. Såsom stödjordbruk bör i detta sammanhang betraktas även deltidjordbruk vars innehavare har sin huvudsakliga sysselsättning utanför jord- och skogsbruksnäringen. Jordbruksföretag som ej är bärkraftiga bör få statligt stöd om de kan förutses inom en nära framtid genom rationaliseringsåtgärder få förutsättningar för rationell jordbruksdrift. Vidare är det enligt min mening ej

lägre erforderligt med särskilda bestämmelser av social natur för det statliga stödet på ifrågavarande område.

De sista ovan återgivna orden innebär bl. a. den slutgiltiga dödsdomen över de s. k. Per-Albin-jordbruken — arbetarsmåbruken från 1933 — som en gång utgjorde ett stort politiskt agitationsnummer. Däremot har tydligen de politiska erfarenheterna från 1966 bidragit till att det extra mjölkpristillägget för Norrlands starkt småbruksbetonade jordbruk får behållas oförändrat. Propositionens motivering lyder: »Av flera skäl anser jag att en betydande jordbruksproduktion även i fortsättningen bör upprätthållas i dessa delar av landet.» Departementschefen förtydligar något med orden: »Jag anser att denna stödform (=extra mjölkpristillägget) närmast har karaktär av regionalt stöd åt det norrländska jordbruket.» Detta framstår som välbetänkt och innebär givetvis ett klart ställningstagande till de ofullständiga jordbruken, till stödjordbruken och andra mindre brukningsenheter i de norra landsdelarna. Men det finns flera regioner i vårt land som även borde föranleda särskilda hänsyn. På samma sätt måste sålunda frågan om statens stöd för komplettering av jordbruk med skog både i Norrland och annorstädes tilldraga sig särskild uppmärksamhet.

Propositionens skrivsätt är på denna liksom på andra punkter oklart. Frågans vikt gör det redan ur denna synpunkt angeläget att komma till bättre klarhet. Departementschefen understryker att stöd åt yttre rationaliseringsåtgärder bör avse brukningsenheter vilkas jordbruk kan få en sådan omfattning och effektivitet att investeringar i den delen i och för sig blir lönsamma. Stödjordbruk eller deltidsjordbruk vars innehavare har sin huvudsakliga sysselsättning utanför jord- och skogsbruksnäringen bör däremot icke för sin »tillkomst och fortvaro» främjas genom ekonomiskt stöd.

Propositionen synes göra ett visst undantag beträffande deltidsjordbruk vilkas innehavare har sin huvudsakliga sysselsättning inom jord- och skogsbruk. Detta kan möjligen innebära att ofullständiga jordbruk, som genom stödåtgärder såsom garantilån osv. kan så förstärkas att de ger sin innehavare full sysselsättning inom det kombinerade jord- och skogsbruket, skulle kunna ifrågakomma för statligt stöd. Å andra sidan synes andra uttalanden i propositionen understryka att detta kan ske endast om man kan räkna med att jordbruksdelen skall inom en nära framtid utvecklas till ett i och för sig bärkraftigt jordbruk.

Uppenbarligen skulle en så snäv gränsdragning för de statligt stödda rationaliseringsåtgärderna dels illa överensstämja med de regionalt betonade åtgärderna för stöd åt det norrländska jordbruket, dels alldeles bortse från motsvarande problem i andra regioner av landet. Komplettering av ofullständiga jordbruk med skog är för många landsdelar både inom och utanför Norrland en nödvändighet. Likaså gäller beträffande de många deltidsjordbruken, vilkas innehavare delvis hämtar sin sysselsättning utanför jord- och skogsbruk, att det framstår som orimligt att utesluta dem från det

statliga rationaliseringsstödet. För den enskilde innebär ett förbättrat jordbruk en trygghet som framstår som särskilt påtaglig i en tid då den allt hårdare utlandskonkurrensen tvingar det ena företaget efter det andra att slå igen. Det alltmera ökade beroendet av internationella politiska och konjunkturbetonade förhållanden förtjänar också att beaktas. För de regioner där stödjordbruk och deltidsjordbruk spelar en betydande roll är detta ett allvarligt problem. Erfarenheter från tidigare konjunkturväxlingar med stark lågkonjunktur synes även nu böra bättre beaktas.

Med hänvisning till vad i motionen anförts hemställes,

att riksdagen vid behandling av proposition nr 95 måtte i anknytning till vad 1960 års jordbruksutredning anförde uttala att den avsedda ökade rationaliseringstakten inom jordbruket förutsätter en viss prioritering av kreditgivningen härför, samt

att stödjordbruk eller deltidsjordbruk, som genom komplettering med skog kan bereda innehavaren huvudsaklig sysselsättning inom det kombinerade jord- och skogsbruket, skall kunna erhålla statligt stöd för tillskottsförvärvet, även som

att stödjordbruk och deltidsjordbruk, vars innehavare även har stadigvarande sysselsättning vid sidan av brukningsenheten, skall ha möjlighet erhålla statligt rationaliseringsstöd för jordbruket när därigenom hans möjlighet till tryggad utkomst på längre sikt avsevärt förbättras.

Stockholm den 24 april 1967

Ferdinand Nilsson (cp)

i Kungsängen

Ivan Svanström (cp)
